

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ЕТНОЛОГІЇ І АРХЕОЛОГІЇ

ТОМЕНЧУК БОГДАН ПЕТРОВИЧ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
З КУРСУ «ТРАНСКАРПАТСЬКІ ШЛЯХИ»
для підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня магістр зі спеціальності
032 «Історія та археологія» спеціалізації «Етнологія»

Івано-Франківськ
2018

Томенчук Б.П. Навчально-методичні вказівки з курсу «Транскарпатські шляхи» для підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня магістр зі спеціальності 032 «Історія та археологія» спеціалізації «Етнологія». – Івано-Франківськ, 2018.

Рецензенти: доктор історичних наук, професор
Возняк Ігор Петрович.
Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича

доктор історичних наук, професор
Кожолянко Григорій Константинович
Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника протокол № 1 від 2018 року.

Зміст

Вступ. Мета і вимоги до знань.....	4
Анотація лекційних занять.....	6
Анотація семінарських занять.....	8
Самостійна робота.....	14
Програмові вимоги і критерії та порядок оцінювання.....	16
Типові завдання комплексних контрольних робіт (ККР) і критерії оцінювання.....	22
Рекомендована література.....	35

Сучасна освіта ставить перед собою завдання забезпечення фундаментальної теоретичної, практичної та наукової підготовки висококваліфікованих кадрів, які б набули глибоких знань для виконання професійних завдань науково – дослідницького та інноваційного характеру в галузі сучасної етнології.

Надзвичайно важливим геополітичним фактором для всіх давніх цивілізацій, культур та держав були шляхи. Вони визначали як напрямки міграції і заселення, так і завоювання і колонізації. Врешті, вони мали особливо важливе значення в розвитку як внутрішньої так і зовнішньої торгівлі. Перебуваючи під контролем ранніх племінних об'єднань і пізніших держав, шляхи завжди мали і військово-політичне значення. З другого боку, шляхи мали надзвичайно велике значення для розвитку державотворчих і місто творчих процесів.

Транскарпатські шляхи мали загальноєвропейське і навіть європейське значення. Це зокрема Пруто-серето-Дунайський трансєвропейський шлях, як частина знаменитого східноєвропейського Бурштинового шляху. Другим є Пруто-Тисо-Дунайський шлях, як частина трансєвропейського шляху. Перший визначає напрямки міграцій прафракійських, православ'янських і германських племен. Другий визначав основні напрямки міграції майже всіх кочових народів Сходу. В цілому, транскарпатські шляхи всеціло були пов'язані з господарством і культурою та торгівлею всього населення Карпатського регіону. Тому дана тематика курсу є необхідною для етнологічного аналізу всіх основних категорій матеріальної і духовної культури населення і Прикарпаття.

Метою навчальної дисципліни є систематизація історичних знань магістрантів через конкретизацію етнічних, культурних, економічних процесів давньої історії населення Карпатського регіону і зокрема Прикарпаття, в контексті транскарпатських шляхів (трансєвропейських і трансєвроазійських).

Вимоги до знань і вмінь

Після закінчення курсу магістранти повинен знати:

- основні етнополітичні, етнокультурні і економічні процеси, які проходили в Карпатському регіоні;
- основні транскарпатські шляхи і переходи, через які здійснювались давні міграційні, колонізаційні рухи і торгові зносини;
- історію розвитку транспорту і транспортних засобів в Карпатах.

Після закінчення курсу магістрант повинен вміти:

- застосовувати набуті знання про транскарпатські шляхи і на їх основі вирізняти етнополітичні процеси в регіоні;
- використовувати набуті знання для визначення ролі і значення транс карпатських шляхів в історії, культурі та в економіці населення регіону;
- робити висновки на основі археологічних історичних даних щодо транс карпатських шляхів і їх ролі та значення в матеріальній та духовній культурі населення регіону.

АНОТАЦІЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Лекційне заняття № 1

Карпатський регіон. Природні умови і економічні зони

Розглядається загальна характеристика Карпатського регіону і регіональні особливості його природних умов і економічних зон. Особлива увага звернена на мінеральні ресурси і їх використання.

Лекційне заняття № 2 - 3

Транскарпатські шляхи і переходи, як частина трансєвропейських і трасєвроазійських шляхів

Характеризуються знамениті трансєвропейські і трасєвроазійські шляхи та їх транскарпатські ділянки, відомі як за писемними так і за археологічними даними.

Лекційне заняття № 4

Транскарпатські шляхи в міграційних процесах ірано-мовних та тюркомовних кочівників

Розглядаються складні міграційні рухи давніх кочових народів, які проходили через транс карпатські переходи. Зокрема скіфів, сарматів, гунів, аварів, угорців, монголів та печенігів і половців.

Лекційне заняття № 5

Транскарпатські шляхи в епоху римської держави та Візантійської імперії

Характеризуються транс карпатські шляхи, які використовували Римська держава в часи існування тут провінції Дакія та в період Візантійської імперії.

Лекційне заняття № 6

Транскарпатські шляхи в епоху Великого переселення народів. Слов'янська міграція на Балкани

Розглядається роль і значення та місце транскарпатських шляхів в епоху Великого переселення народів. Окремо показані складні процеси слов'янської міграції на Балкани. Зокрема хорватських племен в Далмацію та в Іллірію.

Лекційне заняття № 7

Транскарпатські шляхи в епоху ранніх слов'янських держав. (Велика Моравія, Перше Болгарське царство і Київська Русь)

Аналізується роль транскарпатських шляхів в державотворчих процесах ранніх слов'янських держав та їх військово-політичне значення.

Лекційне заняття № 8

Транскарпатські шляхи в епоху Галицького князівства та Галицько-Волинської держави

Розглянуто місце і значення транскарпатських шляхів в період існування Галицького князівства і Галицько-Волинської держави. Окремо аналізується державотворчі і містотворчі процеси в цьому регіоні Прикарпаття.

Лекційне заняття № 9

Транскарпатські шляхи в епоху пізнього середньовіччя

Аналізуються транскарпатські шляхи в період входження Прикарпаття до складу Польської держави.

Лекційне заняття № 10

Транскарпатські шляхи в період Австро-Угорської держави

Розглянуто основні процеси еволюційних змін в розміщенні транскарпатських шляхів згідно нової сітки доріг в межах Австро-Угорської імперії.

АНОТАЦІЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Загальна історія давніх доріг і транспорту (за археологічними даними)

1. Давні дороги Європи і Азії.
2. Давні транспортні засоби.

Основні терміни та поняття: археологічні джерела, шляхи, дороги, транспорт, транспортні засоби.

Рекомендована література:

1. Авилова Л.И. Древнейшая история дорог и транспорта по данным археологии. М., 2004.
2. Античная география. М., 1953.
3. Бейкер Дж. История географических открытий и исследований. М., 1950.
4. Даркевич В.П. Аргонавты Средневековья. М., Наука, 1976
5. Дитмар А. Б., Рубежи ойкумены. М., Мысль, 1973.
6. Раквиц Э. Чужеземные тропы, незнакомые моря. М., 1969.
7. Дитмар А. Б. В страны золота и янтаря. М., 1963.
8. Гуревич. А. Я. Походы викингов. М., Наука, 1966.

Семінарське заняття № 2

Шляхи сполучень в Українських Карпатах другої половини ХІХ – початку ХХ ст.

1. Гужові шляхи.
2. Водні шляхи.
3. Полонинські шляхи.

Основні терміни та поняття: шляхи сухопутні, їздові дороги, возові дороги, стежки, пішохідні шляхи, кінні шляхи, державні, кранові, повітові, польові дороги.

Рекомендована література:

1. Вовк Х. Студії з української етнографії та антропології. К. Мистецтво, 1995. 335 с.
2. Глушко М. Шляхи сполучення і транспортні засоби в Українських Карпатах другої половини ХІХ - початку ХХ ст. К., 1993. – 228 с.
3. Гошко Ю. Промисли і торгівля в Українських Карпатах ХV–ХІХ ст. - К., 1991.

4. Етнографія України. Львів: "Світ", 1994. – 520 с.
5. Пономарьов А.П.Українська етнографія: Курс лекцій. К., 1994. – 318 с.

Семінарське заняття № 3

Транспортні засоби в Українських Карпатах. Регіональні особливості.

- 1.Транспортні засоби на Гуцульщині.
2. Транспортні засоби на Бойківщині.

Основні терміни та поняття: Гуцульщина, Бойківщина, засоби транспортні.

Рекомендована література:

1. 1.Бойківщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1983.
2. Гуцульщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1983.
3. 3.Глушко М. Шляхи сполучення і транспортні засоби в Українських Карпатах другої половини ХІХ - початку ХХ ст. К., 1993. – 228 с.
4. Гошко Ю. Промисли і торгівля в Українських Карпатах ХV–ХІХ ст. - К., 1991.
5. Етнографія України. Львів: "Світ", 1994. – 520 с.

Семінарське заняття № 4

Будівництво доріг і їх облаштування в Українських Карпатах

- 1.Методи будівництва доріг і їх структура.
- 2.Облаштування доріг.

Основні терміни та поняття: дороги, шляхи, будівництво, облаштування доріг, методи будівництва.

Рекомендована література:

1. Бойківщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1983.
2. Гуцульщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1983.
3. Глушко М. Шляхи сполучення і транспортні засоби в Українських Карпатах другої половини ХІХ - початку ХХ ст. К., 1993. – 228 с.
4. Гошко Ю. Промисли і торгівля в Українських Карпатах ХV–ХІХ ст. - К., 1991.
5. Етнографія України. Львів: "Світ", 1994. – 520 с.

Семінарське заняття № 5

Інфраструктура шляхів на Прикарпатті

- 1.Склади, митниці в структурі шляхів.
- 2.Корчми, торжища, ярмарки.
- 3.Мости, водоспуски.

Основні терміни та поняття: інфраструктура шляхів,клади, митниці, корчми, ярмарки, села, міста, мости.

Рекомендована література:

1. Бойківщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1983.
2. Гуцульщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1983.
3. Глушко М. Шляхи сполучення і транспортні засоби в Українських Карпатах другої половини ХІХ - початку ХХ ст. К., 1993. – 228 с.
4. Гошко Ю. Промисли і торгівля в Українських Карпатах ХV–ХІХ ст. - К., 1991.
5. Етнографія України. Львів: "Світ", 1994. – 520 с.

Семінарське заняття № 6

«Соляні шляхи» на Прикарпатті і чумакування

- 1.Соляні бані в Карпатському регіоні і на Прикарпатті.
- 2.Соляні шляхи і чумакування.

Основні терміни та поняття: соляні бані, Гуцульщина, Бойківщина, «соляні шляхи», чумакування.

Рекомендована література:

1. Бойківщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1983.
2. Гошко Ю.Г. Населення українських Карпат XV-XVIII ст. Заселення. Міграції. Побут. К., 1976.
3. Гошко Ю.Г. Промисли і торгівля в Українських Карпатах XV–XIX ст. - К., 1991.
4. Гуцульщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1983.
5. Ісаєвич Я.Д. Солеварна промисловість Підкарпаття в епоху феодалізму. - Нариси з історії природознавства і техніки, 1961, вип.7.

Семінарське заняття № 7

«Волові шляхи» на Прикарпатті

1. Розведення волів і їх використання як тяглової сили і в торгівлі.
2. «Волові шляхи» на Прикарпатті.

Основні терміни та поняття: воли, тяглова сила, торгівля, «волові шляхи», волові торжища і ярмарки.

Рекомендована література:

1. Глушко М. Без вола подвір'я голе // Берегиня. – 1992. – № 1. – С. 63–68.
2. Глушко М. Генезис тваринного запрягу в Україні: культурно-історична проблематика. Львів, 2003. – 448 с.
3. Глушко М. Системи запрягу коня у транспортні засоби українського селянства XVI–XX ст.: проблеми походження // Народознавчі зошити. – 1998. – с. 359 – 373.

4. Копчак С. Населення українського Прикарпаття. Докапіталістичний період. Львів, 1974.

Семінарське заняття № 8

«Релігійні шляхи» до християнських святих місць на Прикарпатті

1. Релігійні центри і святині Прикарпаття.
2. «Релігійні шляхи» для полонників.

Основні терміни та поняття: релігійні центри, християнські святі місця, «релігійні шляхи» для полонників.

Рекомендована література:

1. Бойківщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1983.
2. Гуцульщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1983.

Семінарське заняття № 9

Давні транскарпатські шляхи як туристичні об'єкти Прикарпаття

1. Природні, рекреаційні об'єкти в системі давніх і сучасних шляхів.
2. Пам'ятки історії та культури давніх і сучасних шляхів.
3. Культові, релігійні місця в системі давніх і сучасних шляхів.

Основні терміни та поняття: рекреація, пам'ятки природи, пам'ятки історії та культури, релігійні місця, шляхи, туризм.

Рекомендована література:

Слов'янський світ. Ілюстрований словник-довідник міфологічних уявлень, вірувань, обрядів, легенд та їхніх відлунь у фольклорі і пізніших звичаях українців, братів-слов'ян та інших народів. К., 2008.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Обов'язковим елементом самостійної роботи є написання студентом реферативної роботи. Її об'єм становить 12 сторінок. Підготовка такої роботи включає в себе застосування відповідної методології.

Структура написання студентом реферату складається із наступних семи обов'язкових елементів:

- Вступна частина;
- Аналіз використаної літератури по темі (на 2-3 абзаци);
- Характеристика обраної теми та перспективність її дослідження;
- Визначити основні параметри викладу матеріалу;
- Навести історичний ілюстративний матеріал, що підтверджує вашу аргументаційну базу;
- Висновок;
- Список використаної літератури.

Захист реферату відбувається за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять. консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань.

Обов'язковим елементом написання реферату є також підготовка анотації по обраній темі об'ємом 1 сторінка.

Індивідуальні завдання. Самостійна робота

1. Туризм в зоні інфраструктури давніх трансєвропейських шляхів.
2. Містотворчі процеси на Прикарпатті в зоні трансєвропейських шляхів (середньовіччя).
3. Давній Галич і трансєвропейські шляхи.
4. Прикарпатські шляхи в епоху середньовіччя.
5. Торги і ярмарки в системі шляхів на Прикарпатті (середньовіччя і новий час).
6. Корчми в системі шляхів на Прикарпатті.
7. Мінеральні ресурси Українського Прикарпаття і Подністров'я та шляхи.
8. Монголи в Карпатському регіоні і шляхи їх походів.
9. Міжнародна торгівля та шляхи в Прикарпато-Дністровському регіоні.
10. Транспортні засоби в новітній часи (Австо - Угорщина).
11. Описи шляхів Прикарпаття за писемними даними.

12. Картографія шляхів в часи Речі Посполитої (Прикарпаття).
13. Картографія шляхів в часи Австро - Угорської держави (Прикарпаття).
14. Картографія шляхів в часи I і II світових війн.
15. Карпатські перевали в системі транскарпатських шляхів.
16. Водні переправи (броди, мости) в системі шляхів (Прикарпаття).
17. Конструкція возів для гірських місцевостей.
18. Кінна упряж.
19. Волова упряж.
20. Транспортні засоби в Українських Карпатах та його локальні особливості.

Програмові вимоги до екзамену / заліку

1. Природні умови і економічні зони в Карпатському регіоні.
2. Мінеральні ресурси в Карпатському регіоні та їх використання.
3. Транскарпатська ділянка трансєвропейських шляхів.
4. Транскарпатська ділянка трансєвразійських шляхів.
5. Міграційні шляхи давніх кочових народів, які проходили через Карпатський регіон (зокрема, скіфи, сармати, гунів, аварів, угрів, монголів, печенігів, половців).
6. Римська система шляхів в Карпатському регіоні.
7. Візантія і Карпатський регіон.
8. Транскарпатські шляхи в епоху Великого переселення народів.
9. Слов'янська міграція через транскарпатські шляхи.
10. Хорватська міграція на Балкани і шляхи їх переселення.
11. Транскарпатські шляхи в часи ранніх слов'янських держав (Велика Моравія, Перше Болгарське царство і Київська Русь).

12. Транскарпатські шляхи в часи Галицького князівства і Галицько-Волинської держави.

13. Транскарпатські шляхи в епоху пізнього середньовіччя (Річ Посполита).

14. Транскарпатські шляхи в період Австро-Угорської держави.

15. Давні дороги Європи і Азії (за історичними і археологічними даними).

16. Давні транспортні засоби (за археологічними джерелами).

17. Гужові шляхи в Українських Карпатах (XIX – XX ст.).

18. Водні шляхи в Українських Карпатах (XIX – XX ст.).

19. Полонинські шляхи в Українських Карпатах (XIX – XX ст.).

20. Транспортні засоби на Гуцульщині (за етнографічними даними).

21. Будівництво доріг. Структура, методика (на Гуцульщині).

22. Облаштування доріг (Українських Карпат).

23. Інфраструктура шляхів в Українських Карпатах.

24. «Соляні шляхи» на Прикарпатті.

25. «Волові шляхи» на Прикарпатті.

26. «Релігійні шляхи» до християнських святих місць Прикарпаття.

27. Давні шляхи як туристичні об'єкти Прикарпаття.

28. Корчми в системі шляхів.

29. Торги і ярмарки в системі шляхів.

30. Карпатські перевали і шляхи.

31. Вози і кінна та волова упряж.

32. Шляхи в описах мандрівників.

33. Давній Галич і шляхи.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТРАНСКАРПАТСЬКІ ШЛЯХИ»:

«відмінно» - студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь і навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

«добре» - студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

«задовільно» - студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

«незадовільно» - студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ІЗ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семестровий контроль рівня знань та успішності студентів відбувається у формі заліку. Підсумкова оцінка (максимум 100 балів) визначається як сума оцінок за поточний контроль знань, реферату та захист монографії / статті.

При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на семінарських заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, знання джерельного та історіографічного матеріалу, активність при обговоренні питань. При виставленні балів за модульний контроль оцінюються: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів, самостійне опрацювання тем, написання реферату, контрольних робіт, підготовка наукової доповіді із запропонованих тем.

Вид контролю	Написання контрольних робіт	Написання реферату	Захист монографії/ статті	Поточний контроль в усній формі	Залік	Підсумкова оцінка у 100-бальній шкалі
Максимальна кількість балів, яку може набрати студент	20	10	10	10	50	100

Оцінки за залік у різних шкалах оцінювання мають такий вигляд:

Шкали оцінювання		
університетська	національна	шкала ЄКТС
90 – 100	<i>зараховано</i>	<i>A</i>
80 – 89		<i>B</i>
70 – 79		<i>C</i>
65 – 69		<i>D</i>
60 – 64		<i>E</i>
26 – 59	<i>незараховано</i>	<i>FX</i>
1 – 25		<i>F</i>

ПОЯСНЕННЯ ОЦІНОК ECTS:

A "Відмінно" — теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані, якість їх виконання оцінена балом, близьким до максимального.

B "Дуже добре" — теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, безпрогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінена балом, близьким до максимального.

C "Добре" — теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, деякі практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінена максимальним балом, деякі завдання виконані з помилками.

D "Задовільно" — теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки.

E "Достатньо" — теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінені балом, близьким до мінімального.

FX "Умовно незадовільно" — теоретичний зміст курсу засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою завдань не виконані, або якість їх виконання оцінена

балом, близьким до мінімального. При додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань.

F "Безумовно незадовільно" — теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до підвищення якості виконання навчальних завдань.

Пакет комплексних контрольних робіт з дисципліни «Транскарпатські шляхи» розроблений з урахуванням освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця та робочої програми з курсу «Транскарпатські шляхи», що включає в себе перелік завдань, вирішення яких потребує уміння застосовувати інтегровані знання програмового матеріалу дисципліни.

Метою розробки комплексних контрольних робіт є їх використання:

- при проведенні самоаналізу вищого навчального закладу з метою корекції робочих навчальних програм, удосконалення організації навчального процесу;
- при проведенні акредитаційної або атестаційної експертизи з метою державної оцінки рівня підготовки студентів.

За своїм характером і змістом завдання дають можливість оцінити відповідність рівня набутих студентами знань у системі вимог, що ставляться та передбачені для освітньо-кваліфікаційної характеристики магістра напряму підготовки 8.02030202 «Етнологія».

Пакет комплексних контрольних робіт з дисципліни містить 10 варіантів комплексних завдань. Кожен з яких включає 5 завдань, які охоплюють тематику різних розділів курсу. Кожний з варіантів складається з п'яти питань (4 теоретичних і 1 практичне). Реалізований у контрольній роботі принцип комплексності дає можливість оцінити теоретичні знання так і практичні навички, здобуті студентами під час вивчення курсу. Тим самим демонструючи рівень знань студента, його здатність до аналітичного мислення. А також вказує на послідовність, повноту та логічність викладеного інформаційного матеріалу.

Виходячи із запропонованих варіантів комплексних контрольних робіт, передбачається їх виконання у вигляді письмової роботи тривалістю 80 хвилин (в межах однієї пари).

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Транскарпатські шляхи»

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 8.02030202 «Етнологія»

Варіант 1

1. Природні умови і економічні зони в Карпатському регіоні.
2. Транскарпатська ділянка трансєвропейських шляхів.
3. Міграційні рухи іракомовних народів в Карпатському регіоні.
4. Кінна упряж.
5. Картосхема.

Затверджено на засіданні **кафедри етнології і археології**

(протокол № __ від « » _____ 201 р.).

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет історії, політології і міжнародних відносин

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Транскарпатські шляхи»

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 8.02030202 «Етнологія»

Варіант 2

1. Міграційні рухи давніх тюркомовних народів в Карпатському регіоні.
2. Римські шляхи в Карпатському регіоні.
3. Волова упряж.
4. «Релігійні шляхи» до християнських святинь Прикарпаття.
5. Картосхема.

Затверджено на засіданні **кафедри етнології і археології**

(протокол № __ від « » _____ 201 р.).

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет історії, політології і міжнародних відносин

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Транскарпатські шляхи»

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 8.02030202 «Етнологія»

Варіант 3

1. Візантійська імперія і Карпатський регіон і система захисту шляхів.
2. Слов'янська міграція через Карпатський регіон.
3. Давні дороги Азії.
4. Полонинські шляхи в Карпатах.
5. Картосхема.

Затверджено на засіданні **кафедри етнології і археології**

(протокол № ___ від « » _____ 201 р.).

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет історії, політології і міжнародних відносин

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Транскарпатські шляхи»

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 8.02030202 «Етнологія»

Варіант 4

1. Шляхи міграції хорватських племен Прикарпаття на Балкани.
2. Давні дороги Європи.
3. Гужові шляхи в Українських Карпатах.
4. Конструктивні особливості гірських возів.
5. Картосхема.

Затверджено на засіданні **кафедри етнології і археології**

(протокол № ___ від « » _____ 201 р.).

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет історії, політології і міжнародних відносин

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Транскарпатські шляхи»

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 8.02030202 «Етнологія»

Варіант 5

1. Транскарпатські шляхи в часи перших слов'янських держав (Велика Моравія, Перше Болгарське царство, Київська Русь).
2. Водні шляхи в Карпатах.
3. Транспортні засоби на Гуцульщині.
4. «Соляні шляхи» на Прикарпатті.
5. Картосхема.

Затверджено на засіданні **кафедри етнології і археології**

(протокол № __ від « » _____ 201 р.).

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет історії, політології і міжнародних відносин

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Транскарпатські шляхи»

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 8.02030202 «Етнологія»

Варіант 6

1. Транскарпатські шляхи в часи Галицького князівства і Галицько-Волинської держави.
2. Монголи в Карпатському регіоні і шляхи їх походів.
3. Корчми в системі шляхів.
4. Будівництво доріг. Структура, методика.
5. Картосхема.

Затверджено на засіданні **кафедри етнології і археології**

(протокол № __ від « » _____ 201 р.).

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет історії, політології і міжнародних відносин

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Транскарпатські шляхи»

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 8.02030202 «Етнологія»

Варіант 7

1. Транскарпатські шляхи в епоху пізнього середньовіччя (Річ Посполита).
2. Інфраструктура шляхів.
3. Водні переправи (броди, мости) в системі шляхи.
4. Шляхи в описах давніх мандрівників і купців.
5. Картосхема.

Затверджено на засіданні кафедри етнології і археології

(протокол № __ від « » _____ 201 р.).

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет історії, політології і міжнародних відносин

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Транскарпатські шляхи»

галузь знань 0203 Гуманітарні науки

спеціальність 8.02030202 «Етнологія»

Варіант 8

1. Транскарпатські шляхи в часи Австро-Угорської держави.
2. «Волові шляхи» на Прикарпатті.
3. Давні шляхи як туристичні об'єкти Прикарпаття.
4. Карпатські перевали в системі шляхів.
5. Картосхема.

Затверджено на засіданні кафедри етнології і археології

(протокол № __ від « » _____ 201 р.).

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет історії, політології і міжнародних відносин

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Транскарпатські шляхи»

галузь знань 0203 Гуманітарні науки

спеціальність 8.02030202 «Етнологія»

Варіант 9

1. Туризм в зоні давніх транскарпатських доріг. Стан і перспективи.
2. Давній Галич і трансєвропейські шляхи.
3. Міжнародна торгівля і шляхи на Прикарпатті.
4. Мінеральні ресурси Українського Прикарпаття.
5. Картосхема.

Затверджено на засіданні **кафедри етнології і археології**

(протокол № __ від « » _____ 201 р.).

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет історії, політології і міжнародних відносин

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Транскарпатські шляхи»

галузь знань 0203 Гуманітарні науки

спеціальність 8.02030202 «Етнологія»

Варіант 10

1. Транспортні засоби в Українських Карпатах та їх особливості (регіональні).
2. Торги і ярмарки в системі шляхів Прикарпаття.
3. Карпатські перевали в системі шляхів.
4. Міграційні рухи в Карпатському регіоні та шляхів і напрямки переселень.
5. Картосхема.

Затверджено на засіданні **кафедри етнології і археології**

(протокол № __ від « » _____ 201 р.).

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ТРАНСКАРПАТСЬКІ ШЛЯХИ»

Основою для оцінки знань при виконанні завдань комплексної контрольної роботи студентів є рівень засвоєння ними програмного матеріалу з дисципліни і уміння застосовувати інтегровані знання, вміння аналітично мислити.

Контрольна робота передбачає формулювання 5 завдань, кожне з яких оцінюється по 10 балів. На вказані питання студент має дати відповідь на підставі матеріалів лекцій, першоджерел, підручників, фахових журналів. Ці питання мають теоретичний характер, вимагають відповідних аналітичних узагальнень і висновків студента. Цінується оперування студентом категоріально-понятійним апаратом дисципліни, добре знання джерел з вказаної проблеми. Відповідь студента має бути чіткою, логічною. Кожна відповідь повинна розпочинатися із назви питання і закінчуватися самостійними висновками.

Загальні вимоги до відповіді:

- Логічна послідовність та чіткість у викладенні матеріалу;
- Повнота та обґрунтування відповідей на поставлені запитання;
- Самостійність мислення, критична оцінка тієї чи іншої концепції, співвідношення їх з іншими;
- Викладення своєї позиції або обґрунтованого приєднання до вже викладеної концепції чи думки;
- Вміння робити висновки з розглянутих питань;
- Знання першоджерел і праць видатних філософів.

Критерії виставлення оцінок за комплексну контрольну роботу:

Відмінно (5 балів) – знання студента відмінні, він володіє теоретичним матеріалом. Він чітко і ясно дає відповідь на запитання викладача, вміє порівняти, співставити різні явища і процеси, дати вичерпний аналіз.

Добре (4 бали) – знання студента добрі, він володіє теоретичним матеріалом, але робить поверхневі висновки.

Задовільно (3 бали) – знання студента задовільні, він допускає серйозні неточності у теоретичному матеріалі, однак все ж знає проблему на поверхневому рівні і може пояснити закономірності її виникнення та розвитку.

Незадовільно (2 бали) – знання студента незадовільні і вони потребують повторно вивчення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ПІДРУЧНИКИ І НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

1. Halaga O. R. Portae Poloniae - w kwestii szlaków karpaccich we eczesnym średniowieczu // Acta Archeologica Carpathica. - Kraków, 1965, - T. VII. - Fasc. 1-2.
2. Lewicki T. Karpaty w opisach geografów arabskich i perskich IX–XI w. // AAC. – 1959. – T. 1. – Fasc. 2. – S. 191–201.
3. Żaki A. Archeologia gór: problemy archeologii karpacciej // AAC. – Kraków, 1962. – T.4.
4. Авилова Л.И. Древнейшая история дорог и транспорта по данным археологии. М., 2004.
  - a. Античная география. М., 1953.
5. Бейкер Дж. История географических открытий и исследований. М., 1950.
6. Бойківщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1983.
7. Вовк Х. Студії з української етнографії та антропології. К. Мистецтво, 1995. 335 с.
8. Воронин Н. Н. Средства и пути сообщения // История культуры Древней Руси. – М. – Л., 1948.
9. Глушко М. Шляхи сполучення і транспортні засоби в Українських Карпатах другої половини ХІХ - початку ХХ ст. К., 1993. – 228 с.
10. Гошко Ю. Промисли і торгівля в Українських Карпатах ХV–ХІХ ст. - К., 1991.
11. Гуревич. А. Я. Походы викингов. М., Наука, 1966.
12. Гуцульщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1983.
13. Даркевич В.П. Аргонаты Средневековья. М., Наука, 1976
14. Дитмар А. Б., Рубежи ойкумены. М., Мысль, 1973.
15. Дитмар А. Б. В страны золота и янтаря. М., 1963.
16. Етнографія України. Львів: "Світ", 1994. – 520 с.
17. Захарова Г.М. Транспорт Карпат та його локальні особливості. - Народна творчість та етнографія. 1976, № 4.

- 18.Калініна Т. М. Торговые пути Восточной Европы I X в. (по данным Ибн Хордадбега и Ибн ал-Факиха) // История СССР. 1986. N.4. С. 68-82.
- 19.Князький И. О. Славяне, волохи и кочевники Днестровско-Карпатских земель (конец IX-сер. XIII вв.). - Коломна, 1997.
- 20.Коновалова И.Г., Перхавко В.Б. Древняя Русь и Нижнее Подунавье. М., 2000.
- 21.Моця А.П., Халиков А.Х. Булгар–Киев: Пути, связи, судьбы. – К., 1997. – 192 с.
- 22.Раквиц Э. Чужеземные тропы, незнакомые моря. М., 1969.
- 23.Рыбаков Б.А. Торговля и торговые пути. История культуры Древней Руси. Т. 1. № 1. – 1948.
- 24.Толочко П.П. Пути-дороги Киевской Руси // Київ і Русь. Вибрані твори. 1998 – 2008 рр. – К., 2008. – с. 316 – 330.
- 25.Томенчук Б. Дніпровський і Дністровський трансєвропейські шляхи з «варяг в греки» в геополітиці середньовічної України // Україна соборна. – К., 2005. Вип 2. Част. 1.
- 26.Томенчук Б.П. Україна в геополітичному просторі IX ст.(за «Баварським географом») // Галичина:Івано-Франківськ, 2000. - № 7. – С.58 – 66.
- 27.Шараневич И. Старинные пути русско - угорские через Карпаты и русско - польские через Сань и Вислу. Литературный сборник. 1869. – Вып. I – IV.

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абакумов О. Велика слов`янська колонізація Балкан VI ст. // Київська старовина. – 2002. - № 5. – с 3-15.
2. Артюх Л. Гостина в українців у контексті комунікації // Народна творчість та етнографія. - 2010. - № 3. – с.64 -71.
3. Боряк О. Україна :етнокультурна мозаїка. К., Либідь, 2006. 328 с.
4. Зубарев В. Г. Римские дороги в междуречье Истра (Дуная) и Тираса (Днестра) по данным Клавдия Птолемея // ВДИ. 1999. № 3. С. 67–75.

5. Назаренко А. В. Древняя Русь на международных путях: Междисциплинарные очерки, культурных, торговых, политических отношений IX—XII веков. М., 2001.
6. Парфенов В.Н., Смыков Е.В, Колосовская Ю.К. Рим и мир племен на Дунае. I–IV вв. н.э // ВДИ. 2002. № 3. С. 206–212.
7. Толочко П.П. Кочевые народы степей и Киевская Русь. – К., 1999. – 197 с.
8. Топальський В. Дороги у Київській Русі // Дружинні старожитності Центрально-Східної Європи VIII – X ст. Чернігів, 2003. – с.163-169.